

مبانی فلسفی و تربیتی معلم راهنما و آورده‌های آن برای مدارس ایران – دکتر محمد قربانعلی

دکتر قربانعلی در ابتدای دفاعیه خود به دلایل انتخاب این موضوع پرداخت. او که ابتدا در حوزه مهندسی فعالیت داشت، با تغییر مسیر به علوم انسانی و فلسفه تعلیم و تربیت، با چالشی جدی در مدارس روبه‌رو شد. او احساس کرد که نظام آموزشی مدارس بیش از حد بر آموزش تأکید دارد و نقش تربیتی کمرنگ شده است. از نگاه او، مدارس نیازمند فردی هستند که بتواند هم آموزش را مدیریت کند و هم مسئولیت تربیت را بر عهده داشته باشد. این ایده، او را به سوی پژوهش درباره «معلم‌راهنما» سوق داد. او همچنین اشاره کرد که تجربه شخصی‌اش در مدارس اسلامی به عنوان دانش‌آموز، معلم و محقق، به او دیدگاهی منحصر به فرد در این حوزه داده است. این تجربیات نشان داد که نقش معلم‌راهنما نه تنها به بهبود فضای آموزشی کمک می‌کند، بلکه دانش‌آموزان را در مسیر رشد شخصیت و تربیت اخلاقی یاری می‌رساند.

پژوهش دکتر قربانعلی بر سه محور اصلی استوار بود: جهان‌بینی، ماهیت انسان و ماهیت تعلیم و تربیت. او معتقد است که جهان‌بینی حاکم بر نظام آموزشی تأثیر مستقیمی بر نقش معلم‌راهنما دارد و در این پژوهش بر دیدگاهی الهی تأکید شده است. همچنین، وی بر این باور است که دانش‌آموزان در برابر محیط اطراف خود آسیب‌پذیرند و نیاز به راهنمایی دارند. در نهایت، ماهیت تعلیم و تربیت باید به گونه‌ای باشد که علاوه بر آموزش، بر رشد همه‌جانبه فرد تأکید کند. روش تحقیق او از پایین به بالا بود، به این معنا که به جای تحمیل یک چارچوب نظری از پیش تعیین شده، یافته‌های خود را از تجربیات عملی معلمان-مربیان استخراج کرد. از این طریق، پژوهش توانست به شکلی واقعی‌تر به بررسی چالش‌ها و فرصت‌های این مدل بپردازد. این تحقیق همچنین به بررسی موانع عملی اجرای مدل معلم‌راهنما در مدارس پرداخته است؛ از جمله تضاد نقش‌های معلم و مربی، دشواری در یافتن افراد واجد شرایط و چالش‌های مدیریتی که ممکن است در این مسیر ایجاد شود.

بر اساس این پژوهش، مدارس باید نقش معلم‌راهنما را به عنوان یک موقعیت کلیدی در ساختار خود در نظر

بگیرند و آن را به عنوان بخشی از مدیریت آموزشی به رسمیت بشناسند. دکتر قربانعلی پیشنهاد می‌کند که مدارس به جای انجام اصلاحات گسترده و سریع، اجرای این مدل را به صورت تدریجی و هدفمند انجام دهند. او همچنین بر لزوم بازنگری در ساختار سازمانی مدارس تأکید دارد تا معلم‌راهنما بتواند به شکلی مؤثرتر عمل کند. از سوی دیگر، این تحقیق نشان می‌دهد که معلمان نباید صرفاً به عنوان ارائه‌دهندگان اطلاعات دیده شوند، بلکه باید به عنوان مربیان و راهنمایان دانش‌آموزان نیز ایفای نقش کنند. به همین دلیل، لازم است که برنامه‌های آموزشی برای تربیت معلم‌راهنمان طراحی شود تا آن‌ها بتوانند مهارت‌های لازم را کسب کنند و با چالش‌های مختلف این نقش به خوبی کنار بیایند.

در سطح کلان‌تر، پژوهش دکتر قربانعلی به اهمیت تمرکز بر "تربیت" در کنار "آموزش" در نظام آموزشی ایران اشاره دارد. وی بر این باور است که اصلاحات آموزشی باید به سمت ایجاد تعادل میان این دو مقوله حرکت کند و در این راستا، نیاز به تمرکززدایی از تصمیم‌گیری‌های کلان آموزشی وجود دارد تا هر مدرسه بتواند مدل معلم‌راهنما را متناسب با نیازهای خود اجرا کند. همچنین، ایجاد استانداردها و برنامه‌های آموزشی ویژه برای تربیت معلم‌راهنمان از دیگر پیشنهادات این تحقیق است.

با وجود اهمیت یافته‌های این پژوهش، برخی نقدهایی نیز بر آن وارد شده است. یکی از این نقدها این است که این پژوهش سیر تحول نقش معلم‌راهنما در طول زمان را بررسی نکرده است و همین مسئله ممکن است درک درستی از وضعیت فعلی این نقش ارائه ندهد. همچنین، برخی منتقدان معتقدند که رویکرد نظری پژوهش بیش از حد ایده‌آل‌گرایانه است و ممکن است اجرای آن در مدارس دولتی که منابع محدودی دارند، دشوار باشد. از دیگر نقدهای مطرح‌شده می‌توان به عدم بررسی کافی سایر مدل‌های آموزشی مشابه اشاره کرد. این تحقیق عمده‌تأ بر پایه دیدگاه‌های بنیان‌گذاران مدل معلم‌راهنما بنا شده و کمتر به جایگزین‌های موجود پرداخته است. همچنین، هنوز مشخص نیست که چگونه می‌توان اثربخشی این مدل را اندازه‌گیری کرد و چه معیارهایی برای ارزیابی موفقیت آن

باید در نظر گرفته شود. با این حال، پژوهش دکتر قربانعلی به عنوان یکی از تحقیقات مهم در حوزه تعلیم و تربیت می‌تواند راهگشای اصلاحات آموزشی در ایران باشد. یافته‌های او نشان می‌دهد که ترکیب آموزش و تربیت در مدارس می‌تواند تأثیرات عمیقی بر رشد شخصیتی دانش‌آموزان داشته باشد و از این رو، اجرای مدل معلم‌راهنما می‌تواند گامی مهم در جهت بهبود نظام آموزشی کشور باشد.

متن بالا، با استفاده از ابزارهای هوش مصنوعی بازآفرینی شده است. با طی کردن مراحل زیر، می‌توان از فایل صوتی جلسات خود، گزارشی خلاصه آماده کنید.

صوت جلسه به همراه این دستور (پرامپت) به هوش مصنوعی NotebookLM داده شده است:

فایل ارائه دکتر ... را اینطور به من گزارش بده:

۱. دلایل انتخاب موضوع برای ایشان چه بوده است؟

۲. نتایج اصلی تحقیق ایشان چه بوده است؟

۳. چه نتایج کاربردی برای مدارس دارد؟

۴. نتایج کاربردی آن برای معلمان چیست؟

۵. نتایج کاربردی آن برای نظام آموزش و پرورش ایران چیست؟

۶. چه نقدهایی به نتایج پژوهش ایشان، قابل طرح است؟

گزارش انگلیسی به چت جی پی تی داده شده و خواسته شده که آن را ترجمه و به یک گزارش روزنامه‌ای تبدیل کند.